

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 9 Justitie algemeen

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	handboek
Versie	202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

9 Justitie algemeen

Voor terrorisme zie *Bestuurlijke Netwerkaart terrorisme*

Crisistypen	> verstoring van de rechtspleging/rechtsorde > problemen in penitentiaire inrichtingen, speciale inrichtingen et centra >
Bevoegd gezag	> officier van justitie > College van procureurs-generaal > minister van Justitie en Veiligheid (JenV) > inrichting of centrum: <ul style="list-style-type: none">– directeur– landelijke coördinatie door Dienst Justitiële Inrichtingen DJI– officier van justitie– alleen voor openbare veiligheid: burgemeester of voorzitter veiligheidsregio
Soorten maatregelen	> normale strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde > bewaken en beveiligen > > penitentiaire inrichting, speciale inrichting en centrum: <ul style="list-style-type: none">> eigen maatregelen directeur en coördinatie DJI> rampenbestrijding > > continuïteit rechtspleging: <ul style="list-style-type: none">> minister van Justitie en Veiligheid> president van een gerechtshof> president van een rechtbank

Opschaling

- > De strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde ligt in beginsel bij een regioparket. Opschaling is mogelijk naar het College van procureurs-generaal en naar de minister van JenV (centralisatie).
- > Opschaling kan een deelaspect betreffen: alleen (delen van) de informatievoorziening en het mediabeleid zijn opgeschaald, niet het treffen van maatregelen.
- > Opschaling van het treffen van maatregelen kent twee stappen:
 - het zwaartepunt blijft decentraal, maar hoger gezag stuurt bij (aanwijzingen)
 - het hoger gezag neemt over.
- > Het College van procureurs-generaal beslist op verzoeken tot bijstand met uitzondering van de inzet van bijzondere bijstandseenheden.
- > Over de inzet van bijzondere bijstandseenheden (ondergebracht in de Dienst Speciale Interventies DSI, onderdeel van de Landelijke eenheid politiediensten) beslist de minister en in een aantal gevallen de voorzitter van het College namens de minister.

Bewaken en beveiligen

(van objecten, diensten en personen)

- > Naast de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven, is het uitgangspunt van overheidsoptreden dat decentraal (burgemeester of officier van justitie) wordt bepaald of veiligheidsmaatregelen door de overheid dienen te worden getroffen, *tenzij* op centraal niveau (het 'rijksdomein') wordt bepaald dat maatregelen nodig zijn.
- > De burgemeester is op grond van zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde primair verantwoordelijk voor de bewaking en beveiliging van *objecten en diensten*. Hij kan maatregelen treffen bij een algemene dreiging gericht op bijvoorbeeld de infrastructuur of op ambassades.
Wanneer er echter een concrete dreiging is van een aanslag op een object of dienst op een bepaald tijdstip, ligt de verantwoordelijkheid bij de hoofdofficier.
- > Het waken voor de veiligheid van *personen* is expliciet benoemd als onderdeel van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. De hoofdofficier van justitie draagt hierover het gezag.
- > Voor bewaken en beveiligen in het rijksdomein kan de minister personen, objecten en diensten aanwijzen.
- > Persoonsbeveiliging wordt uitgevoerd door de landelijke eenheid politiediensten, zowel centraal als decentraal.

Penitentiaire inrichtingen (p.i.) & speciale inrichtingen en centra

- > Bij een probleem van strafrechtelijke aard (bijvoorbeeld een gijzeling) vindt normale afhandeling plaats door de directeur in afstemming met een regioparket.
- > Openbare orde speelt per definitie *niet* in een inrichting, wel daarbuiten: de directeur van de inrichting is verantwoordelijk voor de interne orde, de burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde.
- > Openbare veiligheid (brand, rampenbestrijding, geneeskundig) strekt zich *wel* uit tot het terrein van de inrichting: de directeur treft eigen maatregelen, de burgemeester is eindverantwoordelijk. De burgemeester of voorzitter

veiligheidsregio kan desnoods evacuatie bevelen.

- > Het hoofdkantoor van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het ministerie van JenV coördineert landelijke maatregelen voor de inrichtingen (en centra), zoals interne bijstand en problemen met meerdere inrichtingen.

Continuïteit rechtspleging

- > Als bijvoorbeeld een deel van het land wordt geëvacueerd, kunnen maatregelen worden getroffen ten behoeve van de continuïteit van de rechtspleging; dat zijn tijdelijke maatregelen inzake de rechterlijke organisatie en procesrecht (zoals wijziging van termijnen en van verschillende vormvoorschriften). De minister van JenV is bevoegd, en de president van de rechtbank of hof voor de uitvoering binnen hun jurisdictie.
- > In dit verband zijn voor de minister van JenV rijksheren aangewezen die namens de minister maatregelen kunnen treffen. Deze aanwijzing is echter verouderd: de commissaris van de Koning is aangewezen als rijksheer, terwijl de (hoofd)officier van justitie namens de minister overleg voert op decentraal niveau en gemandateerd kan worden voor de uitoefening van noodbevoegdheden.

Relatie met regionaal beleidsteam en commissaris van de Koning

- > De (hoofd)officier van justitie (niet de zaaksofficier) maakt deel uit van een regionaal beleidsteam.
- > Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van de hoofdofficier om redenen van de openbare veiligheid of openbare orde onverantwoord acht, kan hij:
 - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader maatregelen van de hoofdofficier dwingend bijsturen of beperken (dus zonder zich daarbij op het terrein van het strafrecht te begeven)
 - aan de commissaris verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake

samenwerking in het regionaal beleidsteam of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met de hoofdofficier of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens de hoofdofficier dwingend op te treden.

- > Vice versa, als de hoofdofficier van justitie een maatregel van een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio onverantwoord acht, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt.

Europese en internationale aspecten

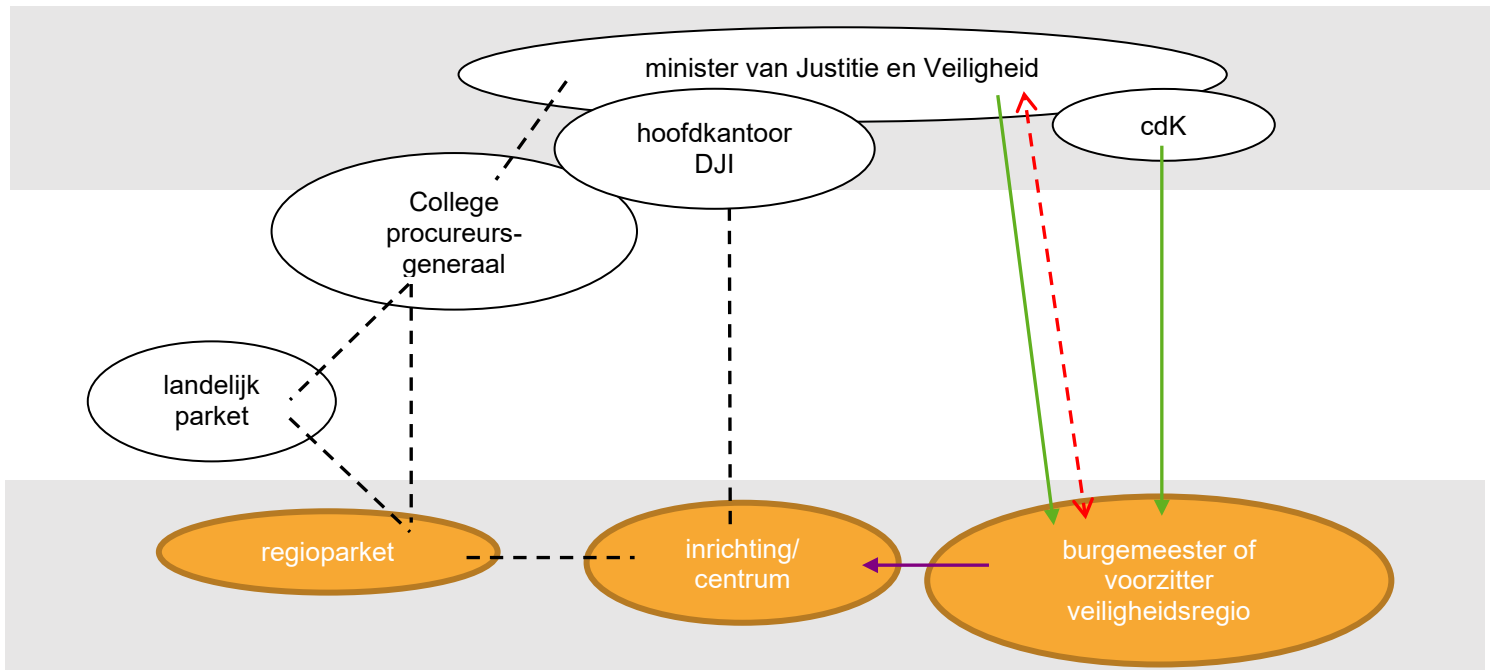
- > Nederland heeft met Duitsland, België, Luxemburg, Frankrijk, Spanje en Oostenrijk afspraken gemaakt over grensoverschrijdend politieel optreden. Dat kan ook bijstandsverlening betreffen bij grootschalige evenementen en rampen, en bijstand ten behoeve van de handhaving van de openbare orde.
- > In Europees verband wordt op verschillende manieren op het terrein van justitie samengewerkt. Enkele in het oog springende voorbeelden zijn:
 - Europol (Europese politiedienst, naast het mondiale Interpol/*International Criminal Police Organization*)
 - Eurojust (EU *Judicial Cooperation Unit*)
 - Frontex (Europees Agentschap voor het beheer van de operationele samenwerking aan de buitengrenzen van de lidstaten van de Europese Unie/*Frontières extérieures*).

Ten behoeve van de algehele coördinatie is het ‘Permanent Comité operationele samenwerking op het gebied van de binnenlandse veiligheid’ opgericht.

De handhaving van de binnenlandse veiligheid blijft uitdrukkelijk een taak van de lidstaten.

functionele keten justitie algemeen

algemene keten

- Interne lijnen
- .-.-> Bijstand
- > Maatregelen jegens instellingen, bevolking en bedrijven
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

NB Internationale bijstand en samenwerking – hier niet weergegeven – vindt plaats via verschillende kanalen. Het kan het ministerie van JenV betreffen, maar ook het Openbaar Ministerie of de politieorganisatie zelf.